

ПРОБЛЕМИ НА НАУКАТА И ПРАКТИКАТА

ПРОТОФОРМА НА СЪВРЕМЕННАТА КОНСУЛТАНТСКА ДЕЙНОСТ В НАПРАВЛЕНИЯ ЖИВОТНОВЪДСТВО И ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА I. НИС ПРИ ВИЗВМ – СТАРА ЗАГОРА

ЧОНКА МИТЕВА

Тракийски университет, Аграрен факултет - Стара Загора

През 80-те години на XX век в условията на командно-административния начин на управление на Н.Р.България е взето решение да се обърне внимание на развитието на животновъдството, на неговата материално-техническа база, на осигуряване на необходимите машини и съоръжения, способстващи за усъвършенстване на технологиите на отглеждане на животните, повишаване производителността на труда и снижаване себестойността на произвежданата продукция.

Изхождайки от съществуващата тясна връзка между получаваните суровини от животновъдния сектор и работата на леката, хранителната и други отрасли на промишлеността, правителството на страната взема решение да се предприемат действия да се повиши общият обем на животновъдното производство като част от селскостопанското производство и се постигне коренен прелом за задоволяване на постоянно растящите потребности на населението в големите промишлени градове от най-ценните хранителни продукти. Поставена е задача общественото животновъдство да се преустрои на промишлена основа и да се превърне в интензивен, високодоходен и рентабилен отрасъл (Петков, 1975). Причината за тези намерения са констатираните само година преди това незадоволителни темпове на индустриализацията на животновъдството с изключение на птицевъдството, където се предвижда до 1975 г. да бъдат изградени 16 птицекомбината за бройлерно производство и 10-12 птицефабрики за производство на яйца.

При останалите направления положението е следното: в изградените 12 промишлени комплекси за угодяване на свине се отглеждат около 17% от тях при план 67% до края на 1975 г.; от изградените 18 комплекса за угодяване на телета в експлоатация са само 6 и в тях се угодяват едва 9% от броя на телетата в страната; от изградените 36 промишлени кравекомплекса само 22 са в експлоатация и в тях се отглеждат едва 3% от кравите при план 17-20% до края на 1975 г. (Мишев, 1974).

Основната насока в развитието на животновъдството е по-нататъшно увеличаване на производството на месо, мляко, яйца, вълна и други видове продукция на базата на повишаване продуктивността на животните и птиците, на нарастване на броя им, на ефективно използване на фуражите, на значително подобряване на условията на отглеждането и храненето на животните, на усъвършенстване на племенната работа, на механизацията на труда и на внедряване на нови прогресивни технологии. За тази цел се препоръчва всестранно разгръщане на специализацията и индустриализацията на производството на животински продукти и неговото поставяне на промишлени основи.

Постигането на тези резултати е тясно свързано и с включването в това начинание на висшите учебни заведения, научноизследователските институти от системата на Селскостопанска академия и внедрителските звена към производствените предприятия от аграрния сектор (Хинковски, 1975).

Целта на настоящото изследването бе да се анализира ефективността на постиженията на животновъдната наука, провеждана посредством създадения в тогавашния Висшия институт по зоотехника и ветеринарна медицина (ВИЗВМ) научноизследователски сектор (НИС) както и информативно-исторически да се осветли неговата роля като протоформа на съвременната консултантска дейност в направление животновъдство и ветеринарна медицина за периода на неговото активно съществуване.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За целта на изследването бяха проучени правителствени документи, отчети, доклади на НИС, правилници за организиране на дейността му, договори за финансиране на дейността на НИС от ведомства, предприятия, АПК и др. за периода 1975-1998 г. Проведени бяха беседи с ръководни и финансово отговорни ръководители на научното звено към института.

Информацията от тези източници и резултатите са интерпретирани чрез използване на следните методи: исторически, правно-казусен, контент-анализ, анализ на експертните оценки, спомагателен метод при систематизиране на получената информация чрез преки проучвания и анализ на факти от коментариите на интервюираните лица.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

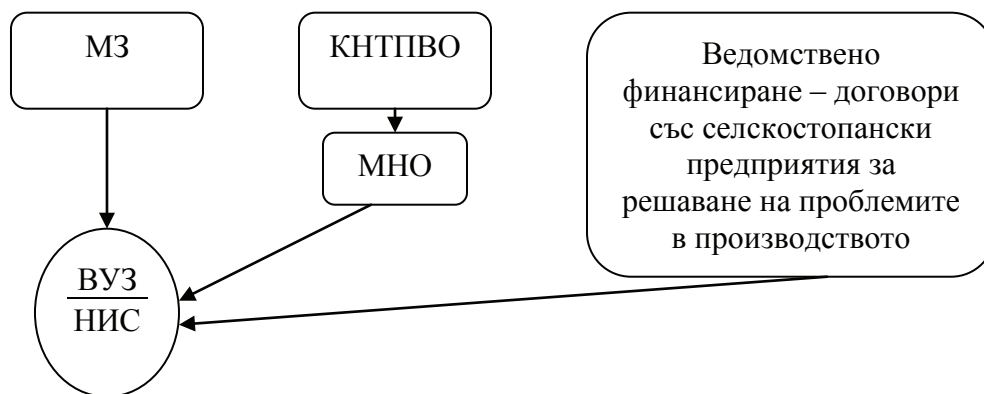
За да се създадат благоприятни възможности за широка и пълна интеграция на науката с производството у нас още през 1973 г. се публикува Постановление № 39, с което се цели ускоряването на внедряването на научно-техническите постижения в производството (МС, 1973). С него задачите по внедряването на прогресивните научни резултати, постиженията на напредналите страни и на високо-ефективните технологии, стават неразделна част от плана на съставните стопански организации и предприятия в аграрния сектор.

Създаването на НИС се основава на Заповед № 40/13.05.1975 г. на председателя на КНТПВО (Комитет за наука, технически прогрес и висше образование) на основание чл. 74 от Правилника на организациите за внедряване на научнотехническите постижения в практиката (ДВ, бр. 56, 1974). След откриване на филиала на СА „Г. Димитров” в Стара Загора с Разпореждане № 65 на МС от 07.05.1974 г. съществен принос за осъществяване на научните изследвания и трансфера на знания в аграрните направления (животновъдство и ветеринарна медицина) изиграва създаденият научноизследователски сектор (НИС) в учебното заведение (Танчев и сътр., 2004). С решение на Академичния съвет НИС започва да функционира от 01.06.1975 г.

През 1976 г. е утвърдена Наредба за устройството и дейността на организациите за научно обслужване и внедряване. Чрез нея се регламентира създаването и финансирането на НИС към ВУЗ (фиг. 1), който организира научноизследователска и развойна дейност във висшите учебни заведения и чрез него се цели да се съчетава по-пълно научноизследователската работа с учебния процес, студентското научнотехническо творчество, както и да се интегрира дейността на ВУЗ с дейността на стопанските комплекси и организации посредством разработването на теми и задачи с фундаментален или научно-приложен характер (МС, 1977).

С публикуването на Наредба № 2 (1979), в сила от 1980 г. се определят общите положения, структурата и съдържанието на координационните програми.

По своята същност „координационната програма” за решаването на проблеми и задачи по научнотехническия прогрес в страната е съвкупност от предварително определени научнотехнически, организационни, патентно-правни, икономически, производствени и социални мероприятия, осигурени с необходимите ресурси и насочени към изпълнение в определен срок на държавна задача (социална

Фиг. 1. Примерна схема на финансиране на научноизследователската и приложна дейност във ВУЗ към 1974 г.

Fig.1. Indicative funding scheme of scientific and research activity of University at the time of 1974

поръчка), включена в Единния план за обществено-икономическото развитие на страната или възникнала в процеса на неговото реализиране. Програмите обхващат необходимите етапи от процеса „изследване-производство” и завършват с внедряване и усвояване на научно-технически постижения в производството.

Научноизследователската дейност на НИС при ВИЗВМ е една от най-добре развиващите се в страната. През 1979 г. са внедрени следните разработки на изследователи и научни кадри на института:

- В ДСО „Фармахим” и Министерство на горите и горската промишленост внедряват резултати от темата „Клинико-биологични и диагностични проучвания на някои заболявания на дивеча в периода на аклиматизация и реаклиматизация, лекуване и профилактика”.

- В ДПСЖ – с. Якимово, Михайловградски окръг (днес област Монтана) е внедрена ново-създадена линия кокошки-носачки.

- В ДСО „Млечна промишленост” се внедряват три разработки – нов тип сирене „Верей”, метод за стандартизация на овчето мляко за производство на бяло саламурено сирене и система за планиране и отчитане добивите на млечни продукти.

- С решение на НАПС за внедряване през 1980 г. в АПК „Троян”, Ловешки окръг е пред-

видено въвеждането на нова промишлена технология за производство на карбамидо-минерални смеси.

Наред с посочените и документирани внедрявания, редица преподаватели работят като консултанти по договори с АПК, които не се отчитат и документират, съгласно изискванията за внедряване. Типичен пример е работата на онези консултанти и колективи по породообразуването, което се провежда в масов мащаб в цели райони на страната по това време.

Освен чрез разработките и внедряванията на научни достижения и програми за работа, участие в научнопроизводствени съвети, представянето на научни и научно-популярни статии в научните списания и периодичния печат, преподавателите от института са оказвали помощ на практиката и по други пътища в областта на изкуственото осеменяване, прогресивни методи за хранене на животните, породообразуването, въвеждането на нови технологии на отглеждане, за борба със заразните и незаразните, както и с паразитните болести.

Изнесени са 8 беседи по актуални въпроси на животновъдството и ветеринарната медицина по телевизията и радиото.

Проведени са 67 лекции и семинари със зоотехници и ветеринарни лекари от отделните окръзи. Направени са голям брой

консултации по важни за животновъдството и здравеопазването на животните на определени АПК и животновъдни комплекси.

През 1979 г. преподавателите от института насочват научноизследователската си дейност към АПК от Старозагорски окръг и оказват конкретна консултантска помощ за подобряване на животновъдството в региона. Така, в АПК „Загоре” преподаватели от ВИЗВМ разработват нова система на организация, специализация и концентрация на овцевъдството (отглеждане на овце от млечни породи и угояване на агнета). Набелязани са конкретни мероприятия за повишаване на плодовитостта и заплодяемостта при крави и овце. Шест стопанства от АПК „Загоре” и АПК „Розова долина” са обследвани за субклинични и клинични мастити. Оказана е практическа помощ в борбата с абортите по кравите, в резултат на което такива случаи се превръщат в единични. Оказана е помощ по лекуването и профилактиката на копитния гнилец по овцете. Понякога консултантите вземат със себе си и студенти от двата факултета на висшия институт с цел подобряване на практическата им подготовка.

Представители на НИС оказват консултантска помощ на Окръжния селекционен център за подобряване на технологията за дълбоко замразяване на семенна течност от бикове с оглед да се повиши заплодяемостта на кравите в региона. Консултантски мероприятия в борбата с бесплодието при кравите са предприети и в с. Долно Сахране.

По отношение създаването на нови и поддържането на създадени вече пасища, помощ от консултанти на института е получена и в с. Бъдеще. Ръководството на животновъдния комплекс приема решение за увеличаване на размера и броя на пасищата.

По организацията на производството и машинното доене на овцете в животновъдния комплекс в с. Стрелец, консултантите на ВИЗВМ са разработили система от последователни професионални действия, които доячите са длъжни да спазват.

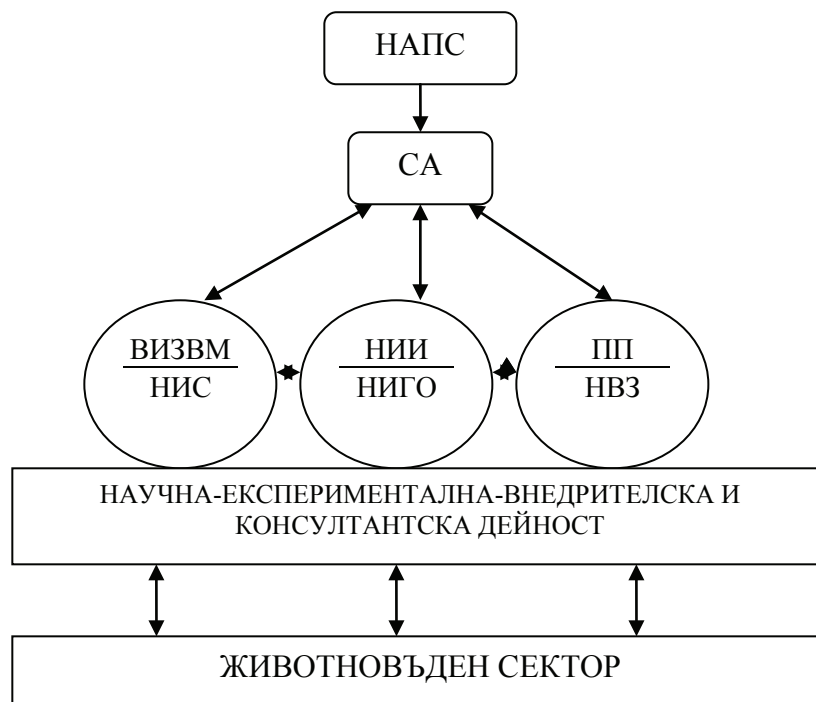
През годината е организирана и провеждана консултантска помощ в редица животновъдни комплекси в Старозагорски окръг и другите части на страната. В някои от случаите ръководствата на комплексите са правили предложения пред НИС и са посочвали нуждата да ползват консултациите на определени специалисти и колективи (НИС, 1980).

По-късно, през 1982 г. са създадени специфични правила за управление на научно-преподавателската дейност във висшите учебни заведения в страната (ПМС, 1982). Постановлението прави уточнението, че НИС са инженерно-внедрителските организации в структурата на ВУЗ, организиращи научноизследователската дейност, нейното изпълнение и разпространението на научни знания.

Още на следващата година в НИС на ВИЗВМ се организират научноизследователски екипи, които работят по 23 проблема със 149 задачи на национално и ведомствено ниво. Финансирането на тази проекти се осъществява от СА при НАПС, МНП и др. (включително Фонд „РТУ” – Разширение и техническо усъвършенстване към НИС) (Тодоров и Латинова, 1983). Внедряването на получените научни резултати в практиката се осъществява от НАПС, при сключване на договори с научноизследователските центрове на ВУЗ (фиг. 2).

От 1986 до 1990 г. научни екипи от НИС са оказвали разностранна научно-методична помощ на практиката. Тя се е изразявала в даване на консултации и конкретна практическа помощ на много ветеринарни лекари и стопанства както по линия на изпълнение на част от научната тематика, така и при персонални търсения във връзка с изясняване на диагнозата, лекуването и профилактиката на редица заболявания от инфекциозно и незаразно естество.

Практическа помощ получават в АПК „Пещера”. Оказана е консултативна помощ на стопанствата в Садово, Брегово, Първомай и др. Извършени са масови изследвания за туберкулоза и ваксинации против ентеротоксемия, чума и други заболявания.

Фиг. 2. Примерна схема на структурата за научноизследователска дейност и оказване на помощ в животновъдния сектор към 1981 г.

Fig 2. Indicative scheme of structure for scientific and research activity and assistance of the livestock sector at the time of 1981

Системна помощ е оказвана в АПК с. Дълбоки, с. Калояновец, ДСП „Родопа” относно инвазираността на овцете със свинска цистицеркоза и на птицекомбината относно прилагането на кокцидиостатици. Оказана е консултативна практическа помощ на АПК „Пещера” и Пордим.

Установен е паразитологичният статус на животните от УОС-ВИЗВМ и са дадени конкретни указания за лекуване и профилактика. Приложена е схема за терапия и профилактика на крастата по селскостопанските животни.

Колективът от консултанти е оказал консултативна, диагностична и лечебно-профилактична помощ на стопанствата от района на Стара Загора, Пазарджик, Пещера, Пловдив, Кюстендил, Търговище и Ямбол по метаболитните заболявания и по - конкретно по ацидозите, кетозите, чернодробните заболявания

и отравянията по селскостопанските животни. В много стопанства са проведени профилактични мероприятия чрез поставяне на магнити срещу ретикулоперитонит.

Консултативна и практическа помощ по въпросите на репродукцията и заболяванията на половите органи и млечната жлеза е осъществена за нуждите на АПК в с. Дълбоки, Загоре, Пещера, Благоевград и Петрич.

Конкретна помощ по безплодието и болестите на млечната жлеза е оказана на стопанствата на Стара Загора. Оказана е акушерска помощ при трудни раждания, на гинекологично болни животни и с мастити в района на Стара Загора и цялата страна.

Редица стопанства от района на Стара Загора и цялата страна ползват консултанти на ВИЗВМ относно диагнозата и борбата с интродигиталния дерматит при кравите и ко-

питните заболявания от районите на Ямбол, Пловдив, Стара Загора и Нова Загора. В АПК Благоевград е оказана конкретна помощ при внедряване на машина за подрязване на копита при крави. Оказана е помощ за намаляване на безплодието по кравите в АПК „Загоре”, а в свинекомплексите в с. Маноле и Сливен - във връзка с внезапната сърдечна смърт при свинете. Колективът оказва системна консултативна и лечебна помощ на ветеринарни специалисти и на животновъдните ферми в АПК „Загоре” и селата Мъдрец, Гълъбово, Дълбоки и др.

Консултантска помощ са получили ветеринарни лекари относно хигиенната преценка при добива на мляко и санитарния контрол върху добиваните продукти от животински произход в месокомбинатите и млекоцентралите в района на Стара Загора, Пловдив, Враца, Михайловград и Плевен. Сключен е договор за оказване на специализирана помощ на АПК „Пещера” при отглеждане на телета за угояване.

Научно-практическа помощ е оказана на АПК с. Костиево и АПК с. Калояновец относно влиянието на основните за страната технологични решения на отглеждането и експлоатацията върху естествената устойчивост, адаптивните възможности и продуктивните качества на бременните и лактиращите крави и отражението им върху естествената устойчивост, растежа, развитието и здравословното състояние на новородените приплоди.

Специализирана помощ при патологоанатомична и патоморфологичната диагностика на редица проблемни заболявания по кравите, телетата, свинете и птиците е оказана от преподаватели във ВИЗВМ чрез изследването на голям брой проби, изпратени от екарисажните центрове на страната.

Конкретна научно-практическа помощ е осъществена срещу колибактериозата по свине в свинекомплексите в района на Стара Загора чрез прилагане на ваксина и хиперимунен серум. Оказана е научно-методична, практическа и консултантска помощ на пчеларските

предприятия в Стара Загора, Сливен, Михайловград и други градове. Оказана е консултантска помощ по болести по пчелите на голям брой пчелари и държавни пчелини в страната.

От изнесените данни се вижда, че преподавателският състав на ВИЗВМ, въпреки голямата натовареност с учебно-педагогическата и научна дейност, е оказвал конкретна специализирана консултативна и практическа помощ на много стопанства от цялата страна. Чрез преките контакти с животновъдната практика, освен помощ на специалистите от животновъдните ферми, преподавателите и особено тези от приложните катедри имат възможност да следят отблизо продуктивността, репродуктивните показатели и здравословното състояние на животните от различни райони на страната и това им помага в тяхната пряка преподавателска и научноизследователска дейност. Това помага в организацията на практическите занятия, голяма част от които се провеждат в стопанствата, където има добър опит или проблеми.

Характерът на научната тематика в НИС на ВИЗВМ е такъв, че при голямата част от нея може да се очаква краен продукт, който да се приложи масово или частично в животновъдната и ветеринарномедицинската практика и се реализира икономически ефект. Този ефект за една част от разработките е очакван (предполагам), а за друга част и потвърден (документиран).

Определено може да се каже, че внедряването на научните постижения не минава без проблеми и през този период това понякога е „истинско ходене по мъките”. Има случаи, при които авторите са готови да се откажат от това, което са открили, но да си спестят неприятностите и униженията преди то да бъде внедрено в практиката. Обикновено на пътя пред тях се изпречва сложната бюрократична машина, понякога незаинтересоваността от страна на стопанските ръководители и липсата на достатъчно квалифицирани изпълнителски кадри за реализирането на практика. Въпреки всички

трудности, колективите от НИС при ВИЗВМ и другите поделения на СА успяват много скоро след това да внедрят и механизират редица процеси в животновъдството. Трудоемките процеси в говедовъдството са механизирани, както следва: машинно доене на кравите – 91.7%, поене с автопоилки – 66.7%, механизирано подаване на храната на животните – 50.8%, механизирано почистване на тора – 66.2% за страната.

С публикуването на Наредба на изследователската и технологичната дейност (МС, 1987) се урежда организацията и управлението на изследователската и технологичната дейност във всички организации независимо от тяхната отраслова, ведомствена или организационна принадлежност.

Много конкретно е упоменато, че тази дейност обхваща и: организирането, набирането, обработването, използването и разпространението на научна, технологична, техническа, патентна, социална и икономическа информация; разработване на критерии, показатели и сравнения с върхови научнотехнически постижения в световната практика, създаване и поддържане на каталожни системи; усъвършенстване организацията на производството, труда и управлението; типови организационни решения и технологии за организация на труда; подготовка и квалификация на кадри при експлоатация на нова техника, технологично оборудване и технологии.

В тази наредба е посочена и отговорността на програмния колектив, поел образуването и организирането на дейността, а именно: програмният колектив е отговорен за постигане на определени показатели на изследователските и технологичните продукти, за тяхното усвояване в производството и разпространяването им в други отрасли и производства на народното стопанство съобразно сключените договори.

Четири години по-късно през 1991 г. с отпадането на ПМС № 12 на практика се създава неяснота относно функционирането на НИС,

която затруднява развитието и осъществяването на дейността му.

В резултат на това същата година е свикано Първото общо събрание на НИС (в качеството си на негов висш орган на управление), което приема Правилник за организацията и дейността на НИС. Няколко месеца след това – на 22.02.1992 г. се провежда Второто общо събрание на НИС. На него се актуализира приетият вече правилник и се избира Управителен съвет.

Още след Първото общо събрание НИС променя в много отношение своята структура и начин на функциониране, но запазва своя статут като сектор на ВИЗВМ на основание чл. 3 и чл. 4 от Закона за академична автономия на висшите учебни заведения (НИС, 1990а), като е задължен да организира научноизследователската, производствената, внедрителската, консултантската и други експертни и сервизни дейности, произтичащи от учебната и научната специфика на ВИЗВМ.

НИС е оторизиран да сключва стопански договори за извършване на всякакъв вид стопанска дейност във и извън ВИЗВМ. По този начин НИС продължава да функционира като самоиздържаща се организация с фирмен облик, без да е регистриран като фирма, т.е. без да представлява юридическо лице.

Още през 1991 г. става ясно, че се прекратяват безконкурсните централизирани средства за научноизследователска и внедрителска дейност. Отчита се рязко намаляване на стопанските договори. Отказано е и вътрешно финансиране на НИС от страна на ВИЗВМ.

При тази ситуация се налага секторът да се ориентира преобладаващо към извършване на стопанска дейност. Възниква и идеята за акумулирането на средствата от стопанската дейност, които след това да се насочат изцяло за нуждите на научноизследователската работа и консултантската дейност.

По този начин НИС формулира (в условията на икономическа криза в страната и недофинансирани бюджети на ВИЗВМ) прогресивно

трансформирана система със стопански вход и изход с „идеална цел”. Така юридически формулирано автоматически на НИС се предоставят преференциите на чл. 15 от Закона за академична автономия (НИС, 1990b), а именно – дейността на висшите учебни заведения за подготовка и повишаване квалификацията на специалисти с висше образование и за научни изследвания и свързаните с тях други дейности се освобождават от държавни и местни данъци, такси и мита.

Средствата на стопански и други организации, както и собствените средства на ВУЗ, с които те финансират и подпомагат учебната и научна дейност, не се облагат с държавни и местни данъци.

За да запази функционирането на НИС, Академичният съвет на ВИЗВМ одобрява проект на ръководството на сектора за мораториум върху собствения капитал до натрупването на 1 000 000 лева, след което с тези средства да се финансира научната и внедрителската дейност на института (Банев, 1993).

През периода 1993-1994 г. в НИС административно са обслужвани 163 проекта. Броят на колективите, ангажирани с изцяло изследователска тематика са: 12 за 1991 г., 15 - за 1992 г., 26 - за 1993 г. Това са тези теми, финансирани чрез одобрени проекти от Националния фонд за научни изследвания към МНО. Останалата част от проектите са с елементи на научноизследователска и приложна, експертна, консултантска и издателска дейност. Колективите, ангажирани през отделните години са както следва: 36 през 1991; 41 – през 1992; 33- през 1993, което привлича – 7.7% от всички финансови средства на НИС за периода. През 1992 г. е регистрирано издателство „НИС при ВИЗВМ”. Само за две години са издадени 8 автореферата, 4 учебника, 5 книги, десетки справочници и други печатни изделия. Съгласно решение на Третото общо събрание на НИС (НИС, 1993) съветите на Аграрния и Ветеринарномедицинския факултет трябва да разделят средства и за абонаменти за периодични

национални и чуждестранни издания, с което да се подобри информационната осигуреност на работещите по отделните теми в изследователската и консултантска дейност.

В същото време на базата на обективни данни е направен изводът, че ниският преходен дял от потенциала на преподавателите на ВИЗВМ се трансформира в пари чрез директни граждански договори, чрез други фирми или чрез собствени фирми. Въпреки всичко към този период НИС си остава една от пазарно ориентирани структури на ВИЗВМ и за да се запази е необходимо да се трансформира във фирма и да заработи като самостоятелно юридическо лице (ЕООД, където едноличен собственик на фирмата е ВИЗВМ или АД с 49% акционерно участие на служителите на ВИЗВМ) (Банев, 2012).

Предложено е НИС да развива изследователска дейност (чрез проекти на конкурсно начало до 25% и 100% от кумулирани средства за реклама); консултантска дейност (чрез проекти на конкурсно начало до 50%) (Тодоров, 2011). Идеята за такова трансформиране е съобразено с настъпилите обществено политически и икономически промени в страната и развитието ѝ към пазарно ориентирана икономика във всички производствени отрасли. Тя не е осъществена поради бюрократични и административни процедури, изтъквани като непреодолими и много съществени за запазване на академичния дух и на ненакърняване на образователната функция на висшето учебно заведение.

След приемане на съответното законодателство у нас през 1991/1992 г. в резултат на активните ликвидационни процеси през 1993/1994 г. са унищожени не само т.нар. „бюрократични структури” (ТКЗС, АПК, ДЗС, научни институти и др.), но и около 50% от биологичните фондове в животновъдството. През 1997/1998 г. селскостопанското производство формира вече едва 17% от БВП на страната. Анализът на статистическата информация за десетгодишен период – 1987-1996 г., показва намаление

на селскостопанската продукция със 72.2% (в т.ч. растениевъдство с 84.5% и животновъдство с 60.6%) (Стоянова, 1999).

Поради прекратяване на активната дейност на съществуващите структури в животновъдството и заличаването им като юридически лица по договорите с НИС на ВИЗВМ, същият прекратява своята дейност, но не и съществуването си в структурата на ВИЗВМ през 1998 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За периода на своето активно съществуване НИС при ВИЗВМ се превръща в авангардно научно-производствено звено, конкретната дейност на което се свързва с непосредствен внедрителски процес на научните постижения в производствената практика на животновъдния сектор. С помощта, която НИС при ВИЗВМ оказва на животновъдното производство за решаване на конкретни производствено-технологични проблеми, той се явява първата протоформа на съвременната консултантска дейност в направлениата животновъдство и ветеринарна медицина в страната.

ЛИТЕРАТУРА

1. Банев, Б., 1993. Отчет за дейността на НИС при ВИЗВМ за периода 1991-1994.
2. Банев, Б., 2012. Собствен архив, бележки и дискусия.
3. Наредба № 2, 1979. ДКНТП, Наредба № 2 за координационни програми за изпълнение на проблемите и задачите по научнотехническия прогрес от Единния план за обществено-икономическото развитие на страната. ДВ, бр. 23:203-206.
4. МС, 1973. Постановление № 39 за ускоряване внедряването на научно-техническите постижения в производството. ДВ, бр. 73 :1-17.
5. МС, 1974. Основни насоки за обществено икономическо развитие на Народна Република България. Доклад.
6. МС, 1977. Наредба за устройството и дейността на организациите за научно обслужване и внедряване, ДВ, бр.5, 18.01.1977
7. МС, 1987. Наредба за изследователската и технологичната дейност, ДВ, бр. 17:1-19.
8. НИС, 1980. Отчет за научноизследователската и внедрителска дейност на ВИЗВМ за 1979 г., стр. 153.
9. НИС, 1990а. Отчет за научноизследователската работа и внедрителска дейност на Ветеринарномедицинския факултет за периода 1986-1990, стр. 76.
10. НИС, 1990б. Отчет за научноизследователската работа и внедрителска дейност на Зооинженерен факултет през 1986-1990 г., стр. 46.
11. НИС, 1993. Протокол-Трето общо събрание на НИС – 22.12.1993.
- Петков, И., 1975. Отглеждане на крави за мляко при промишлени условия. Земиздат, стр. 30.
12. Стоянова, М., 1999. Ликвидацията в селското стопанство – социални и икономически ефекти.
13. Танчев, Св., А. Павлов, Ив. Божков, Д. Динев, В. Гаджева, Д. Динев, И. Николова, С. Недев, К. Пейчев, В. Трифонова, 2004. Летопис на висшето образование в Стара Загора (1974-2004). Стр. 142.
14. Тодоров, Н. И Ст. Латинова, 1983. Научноизследователски и инженерно-внедрителски проблеми и задачи за 1983-1985 година на ВИЗВМ – Стара Загора.
15. Тодоров, Н., 2011. Собствен архив, бележки и дискусия.
- МС, 1990. Закона за академичната автономия на висшите учебни заведения, ДВ, бр. 10:5-9.
16. Мишев, В., 1974. Икономическият механизъм и научнотехническите постижения в селското стопанство. Икономика на селското стопанство, 3:16-27
17. Хинковски, Ц., 1975. Бързо да се внедряват научните постижения в производството, Животновъдство, 6:3-4

PROTOFORM OF CONTEMPORARY EXTENSION SERVICE
IN THE TRENDS OF LIVESTOCK AND VETERINARY MEDICINE
I. SCIENTIFIC-RESEARCH SECTOR AT HIGH INSTITUTE OF ZOOTECHNICS AND
VETERINARY MEDICINE – STARA ZAGORA

Tch. Miteva

Thrakia university, Agricultural Faculty – Stara Zagora

SUMMARY

This study aimed to analyze the effectiveness of the achievements of animal science, conducted by the created on Higher Institute of Zootechnics and Veterinary Medicine (VIZVM) research sector (NIS) as well as informative and historical to elucidate its role as a proto-form of modern consulting activity in the direction of livestock and veterinary medicine for the period of his active life.

For the purpose of the study were examined government documents, reports, reports of NIS, rules for organizing its activities, contracts for financing the activities of NIS from agencies, businesses, and others for the period 1975-1998. The interviews were conducted with senior managers and financial responsibility of the scientific department at the institute.

For the period of its active existence NIS in VIZVM becomes advanced research and production unit, the specific activity of which is associated with immediate innovatory process of scientific achievements in the production practices of the livestock sector.

With that help that NIS in VIZVM provide to livestock production on solving specific industrial and technological problems, it is appears first proto-form of contemporary extension service in the fields of animal husbandry and veterinary medicine in the country.

Key words: *extension service, proto-form, scientific-research sector, livestock production, veterinary medicine*